

PC uit Caesar's tijd geeft geheimen prijs Chris Hakkaart

Als je zo'n titel leest in het blad Computertotaal, dat gewijd is aan de allernieuwste ontwikkelingen op het gebied van computers en je ziet de afbeelding erbij, dan zegt je geheugen, dat het je bekend voorkomt. En jawel, op de IM 2006 te Greifswald hield onze vriend prof. Ing. Giovanni Pastore uit Pico-

loro, Italië een presentatie over zijn zojuist verschenen boek: *Antikythera e i regola calcolatori*. Het amusante van zijn presentatie was, dat ondanks dat het boek in het Italiaans geschreven is, de professor alleen maar Italiaans sprak, wij deelnemers, dankzij zijn acteer kunst, zijn betoog toch konden volgen. Rekeninstrumenten zijn internationaal, dus een presentatie met veel plaatjes door een glunderende professor, die gewend was - en dat wijst zijn boek en onderzoek wel uit - om alles nauwgezet vast te leggen en dus ook zijn eigen presentatie (met Otto als fotograaf), was een van de presentaties die niet licht vergeten zal worden. Het boek beschrijft het Antikythera Mechanisme, een rekenapparaat uit de periode 100 jaar voor Christus, dat in 1902 in een Romeins scheepswrak werd gevonden. Men vermoedt dat het bestemd is om allerlei astronomische berekeningen te maken. In het

dikke boek wordt gedetailleerd ingegaan op de vele onderdelen en tandwielen die men gevonden heeft. Het artikel in *Computertotaal* noemt het de eerste analoge computer in de wereldgeschiedenis, die naast de Griekse dierenriem en Egyptische kalender ook de zonne- en maancyclus bij hield. In de *Proceedings* van de IM 2006 is een in het Engels geschreven artikel hierover opgenomen. De onderzoekers hebben hun bevinden gerapporteerd in het internationaal vermaarde wetenschappelijke tijdschrift *Nature*. De BBC beschreef het als: Het mechanisme is technisch gezien complexer dan elk bekend apparaat dat werd gebouwd tot duizend jaar na dato.

De reden dat ik dit stukje hierover schrijf is, dat ik verzot ben op kruisverbanden. Wat kunnen we hier nu uit leren:

- Mechanische rekeninstrumenten bestaan blijkbaar al veel langer dan we dachten.
- Men concentreerde zich op het bouwen van een rekeninstrument voor een specifiek doel, met gebruikmaking van tandwielen, en blijkbaar niet eerst op een universeel toepasbare rekenmachine met tandwielen.
- De rekenliniaal is eerder ontwikkeld dan de universeel inzetbare rekenmachine, doch er zijn blijkbaar uitzonderingen.
- Deze Antikythera zou zo als One-Off kunnen deelnemen aan de IM 2007.
- PC bladen beschrijven niet alleen nieuwe ontwikkelingen, doch berichten zo af en toe ook over het verleden.
- Op de IM's komen lezingen voor over onderwerpen die internationaal gerespecteerd zijn. Een reden temeer om naar de IM2007 te komen.
- Hoewel onze roots bij de rekenlinialen liggen, is de scope uitbreiding met rekeninstrumenten - zoals de Oughtred Society ook gedaan heeft - een goed besluit geweest.
- In Italië hebben we nog geen groep van rekenliniaal en/of rekenmachine verzamelaars kunnen identificeren. Toch blijken er wel individuen te zijn, die zich met rekeninstrumenten bezig te houden.
- We zeggen wel eens, dat de zakjapanner of PC het werk van een rekenliniaal heeft overgenomen. De computerwereld kijkt daar blijkbaar anders tegenaan, die zien de computer meer het verlengde van rekenmachines.